

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
LAIKINASIS KRAŠTO APSAUGOS PRIEVOLĖS
Į S T A T Y M A S**

1990 m. liepos 17 d. Nr. I-384
Vilnius

Lietuvos Respublikos piliečiai privalo saugoti ir ginti savo valstybę.
Lietuvos krašto apsauga – tai valstybės veikla, kuria siekiama ginti valstybės nepriklausomybę, jos interesus, sienas ir teritoriją.

BENDRIEJI NUOSTATAI

1. Šis įstatymas nustato Lietuvos valstybės krašto apsaugos prievolę ir tarnybos organizavimą valstybingumo atkūrimo laikotarpiu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos institucijų perimamumo bei tęstinumo principą.

2. Krašto apsaugos prievolę sudaro tikroji krašto apsaugos tarnyba ir atsargos tarnyba.

3. Krašto tarnybos formuojamos piliečių prievolės, savanoriškumo ir samdos sutarčių principais.

4. Kiekvienas Lietuvos pilietis – vyras, sukakęs 19 metų ir tinkantis tarnybai pagal sveikatos būklę, privalo atlikti tikrąją krašto apsaugos tarnybą.

Pageidaujantieji prievolę gali atlikti ir sukakę 18 metų.

Į tikrąją krašto apsaugos tarnybą šaukiami asmenys iki 27 metų.

5. Tarnaujantys ir atsargos prievolinkai duoda ištikimybės priesaiką Lietuvos Respublikai.

6. Karininkai ir liktinės tarnybos puskarininkiai atlieka apmokamą krašto apsaugos tarnybą pagal samdos sutartis, sudarytas su Krašto apsaugos departamentu.

Kiti piliečiai taip pat gali būti priimti krašto apsaugos tarnybon pagal samdos sutartį Krašto apsaugos departamento nustatyta tvarka.

7. Lietuvos pilietės – moterys nuo 19 iki 45 metų ir turinčios medicininį ar kitą specialųjį išsilavinimą, gali būti jų sutikimu įtrauktos karinėn įskaiton ir pagal sutartis tarnauti krašto apsaugos pagalbinėse ar specialiosiose tarnybose.

8. Piliečiai nuo 19 iki 27 metų, kurie dėl savo įsitikinimų negali atlikti tikrosios krašto apsaugos tarnybos, atlieka alternatyvią (darbo) tarnybą valstybiniuose darbo būriuose, humanistinėse bei komunalinėse tarnybose.

Šios tarnybos tvarką ir trukmę nustato atskiras įstatymas.

9. Krašto apsaugos tarnybon gali būti priimami savanoriai, tinkantys pagal sveikatos būklę.

10. Krašto apsaugos tarnybose partijų ar visuomeninių judėjimų, grupių politinė veikla draudžiama.

11. Laikinąjį krašto apsaugos prievolės įstatymą vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

12. Krašto apsaugos tarnybą reglamentuoja Krašto apsaugos tarnybos įstatymas.

13. Krašto apsaugos statusus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

TARNYBA

14. Krašto apsaugos tarnybą piliečiai atlieka:

a) valstybės sienų apsaugos daliniuose;

b) atskiruose krašto apsaugos daliniuose – pagal Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimus dėl jų įkūrimo;

c) vidaus dalyse;

d) sukarintose priešgaisrinės apsaugos, svarbių civilinių objektų apsaugos bei gelbėjimo tarnybų formuotėse.

15. Tikrosios krašto apsaugos tarnybos trukmė – 12 mėnesių.

Piliečių tarnybos pagal samdos sutartis trukmė nustatoma šalių susitarimu, tačiau tarnaujančiųjų amžius negali viršyti 55 metų.

Piliečiams, baigusiems aukštąsias mokyklas ir neišėjusiems karinio mokymo, tarnybos trukmė – 6 mėnesiai.

16. Asmenys, atlikę karinę tarnybą TSRS ginkluotosiose pajėgose, pasienio, vidaus reikalų kariuomenėje ar geležinkelio karinėse dalyse, nuo tikrosios krašto apsaugos tarnybos atleidžiami.

17. Tarnybos Lietuvos policijoje, civilinėje aviacijoje, laivyne ar geležinkelyje laikas įskaitomas į tikrąją krašto apsaugos tarnybą.

ŠAUKIMAS

18. Naujokų šaukimą krašto apsaugos tarnybon ir atleidimą iš jos skelbia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o vykdo Krašto apsaugos departamentas.

Šauktinų tarnybon piliečių skaičių nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

19. Prievolininkų ir šaukiamųjų įskaita tvarkoma jų gyvenamojoje vietoje Krašto apsaugos departamento nustatyta tvarka.

20. Krašto apsaugos tarnybon naujokai šaukiami du kartus per metus: balandžio–gegužės ir spalio–lapkričio mėnesiais.

Išvykimo tarnybon vietą ir laiką nustato Krašto apsaugos departamentas.

21. Šaukimas krašto apsaugos tarnybon vykdomas pagal valstybės interesus ir atsižvelgiant į šaukiamojo asmens pageidavimą dėl tarnybos vietos bei dalinių rūšies, taip pat į karinę ar civilinę specialybę.

22. Asmenys, nepaimti į tikrąją tarnybą šaukimo metais, imami tarnybon kito šaukimo metu.

23. Nuo krašto apsaugos tarnybos visiškai atleidžiami:

- a) piliečiai, kurie dėl sveikatos būklės, negali jos atlikti;
- b) dvasinių mokyklų auklėtiniai, dvasininkai.

Nuo tikrosios krašto apsaugos tarnybos atleidžiami asmenys, baigę aukštąsias mokyklas ir visą karinio mokymo kursą.

Asmenys, kurie teismo nuosprendžiu nuteisti laisvės atėmimo bausme daugiau kaip 3 metams, tikrojon krašto apsaugos tarnybon neimami.

Kiekvienu konkrečiu atveju šaukiamąjį nuo tikrosios krašto apsaugos tarnybos dėl sveikatos būklės atleidžia miesto (rajono) savivaldybės naujokų šaukimo komisija pagal Sveikatos apsaugos ministerijos ir Krašto apsaugos departamento patvirtintą ligų sąrašą.

24. Atskirų kategorijų piliečiai Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu gali būti atleisti nuo tikrosios krašto apsaugos tarnybos arba ji gali būti jiems atidėta.

Tikroji krašto apsaugos tarnyba atidedama šiais atvejais:

- a) vidurinių bendrojo lavinimo ir specialiųjų technikos mokyklų mokiniams ir moksleiviams – kol jas baigs, bet ne vyresniems kaip 24 metų;
- b) aukštųjų mokyklų studentams (išskyrus neakivaizdinį skyrių) – iki 26 metų;
- c) aspirantams.

Mokslui baigti tarnybą atideda naujokų šaukimo komisija, į kurios sąrašus šaukiamasis yra įrašytas.

25. Dėl šeimyninių aplinkybių tikroji krašto apsaugos tarnyba atidedama piliečiams:

- a) jeigu šaukiamasis yra vienintelis maitintojas šeimos narių, kuriuos pagal įstatymą jis privalo išlaikyti;
- b) jeigu šaukiamasis turi du ar daugiau nepilnamečių vaikų.

26. Jeigu šio įstatymo 23, 24, 25 straipsniuose išvardyti asmenys, kuriems tarnyba buvo atidėta, nebus pašaukti į tikrąją krašto apsaugos tarnybą iki 27 metų, jie įrašomi į atsargą.

27. Tarnaujantysis paleidžiamas į atsargą, jeigu atsiranda nors viena šio įstatymo 23 str. „a“ papunktyje ar 25 straipsnyje numatyta sąlyga.

28. Ekologinių katastrofų, stichinių nelaimių atvejais ar grėsiant valstybės saugumui, tikrojon krašto apsaugos tarnybon mobilizuojami nuo 18 metų vyrai ir atsargoje esantys prievolinkai.

Tarnyba tęsiama tol, kol išnyks arba nebus pašalintos nurodytos aplinkybės.

Mobilizacijos sąlygas ir tvarką šiais atvejais nustato Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba.

ŠAUKIMO KOMISIJOS

29. Naujokų šaukimui organizuoti sudaromos šios komisijos:

- a) miestų (rajonų) savivaldybių naujokų šaukimo komisijos;
- b) Krašto apsaugos departamento Vyriausioji naujokų šaukimo komisija.

30. Miestų (rajonų) savivaldybių naujokų šaukimo komisijas sudaro:

- pirmininkas – miesto meras (rajono valdytojas) ar jo pavaduotojai;
- pirmininko pavaduotojas – Krašto apsaugos departamento atstovas;
- nariai: gydytojai, policijos ir socialinės apsaugos skyriaus atstovai.

Komisijos sudėtį tvirtina Krašto apsaugos departamentas.

31. Krašto apsaugos departamento Vyriausiąją naujokų šaukimo komisiją sudaro:

- pirmininkas – Krašto apsaugos departamento Mobilizacijos skyriaus viršininkas (pavaduotojas);
- pirmininko pavaduotojas – Naujokų šaukimo skyriaus inspektorius;
- nariai: gydytojai, Vidaus reikalų ir Teisingumo ministerijų atstovai.

32. Šio įstatymo 30 ir 31 straipsniuose nurodytoms komisijoms reikalingus gydytojus Krašto apsaugos departamento prašymu siūlo sveikatos apsaugos ministras.

33. Miestų (rajonų) savivaldybių naujokų šaukimo komisijos:

- a) tikrina šaukiamųjų sveikatą;
- b) sprendžia naujokų ėmimo, paskirstymo į krašto apsaugos dalinius, atidėjimo, atleidimo, taip pat atsargos klausimus;

- c) prieš šaukimą pateikia šaukiamųjų asmenų sąrašą miestų (rajonų) savivaldybėms.

34. Krašto apsaugos departamento Vyriausioji naujokų šaukimo komisija:

- a) sprendžia ginčus dėl šaukiamųjų ėmimo tarnybon, atidėjimo ir atleidimo nuo jos;
- b) kontroliuoja miestų (rajonų) savivaldybių naujokų šaukimo komisijų darbą.

Šiuos ginčus komisija privalo išnagrinėti per 10 dienų, jeigu nereikia specialaus tyrimo.

35. Krašto apsaugos departamento Vyriausiosios naujokų šaukimo komisijos sprendimai gali būti apskundžiami šaukiamąjo gyvenamosios vietos teismui per 15 dienų nuo sprendimo įteikimo jam dienos.

ATSARGA

36. Atsargos prievolinkais laikomi asmenys, atlikę krašto apsaugos tarnybą, taip pat jos neatlikę, bet atleisti dėl šio įstatymo 23 str. 2 d., 24, 25 straipsniuose nurodytų priežasčių.

37. Krašto apsaugos tarnybos prievolinkai nuo 27 iki 35 metų įtraukiami į pirmosios parengties atsargą, o nuo 35 iki 45 metų – į antrosios parengties atsargą.

Žemesnieji karininkai įtraukiami į pirmosios parengties atsargą iki 45 metų, o antrosios – iki 55 metų.

Vyresnieji karininkai įtraukiami į pirmosios parengties atsargą iki 50 metų, o į antrosios – iki 60 metų.

38. Krašto apsaugos tarnybos apsaugos prievolinkai negali būti šaukiami krašto apsaugos tarnybos mokymams ir pratyboms daugiau kaip po du kartus kiekvienos parengties atsargoje.

Mokymų ir pratybų terminai negali būti ilgesni:

a) pirmosios parengties – kaip mėnesį;

b) antrosios parengties – kaip dvi savaites.

39. Asmenys, atlikę alternatyvią (darbo) tarnybą, krašto apsaugos mokymams ir pratyboms nešaukiami.

BAIGIAMIEJI NUOSTATAI

40. Krašto apsauga finansuojama iš valstybės biudžeto.

41. Atsakomybę už Laikinojo krašto apsaugos prievolės įstatymo nevykdymą nustato atskiras įstatymas.

42. Asmenims, tapusiems nedarbingais krašto apsaugos tarnybos metu, valstybė garantuoja socialinį aprūpinimą.

43. Valstybė užtikrina tarnaujančiųjų pagal šį prievolės įstatymą asmenų draudimą nuo nelaimingų atsitikimų.

44. Jeigu Lietuvos Respublikos sudarytose tarptautinėse sutartyse nustatytos kitokios taisyklės negu šiame įstatyme, galioja tarptautinės sutarties normos.

45. Leisti šiais 1990 metais šaukti tikrojon krašto apsaugos tarnybon jaunuolius, sulaukusius 18 metų.

46. Nustatyti, jog dėl materialinės bazės sunkumų dalis pirmųjų dviejų šaukimų jaunuolių gali būti nukreipti atlikti alternatyvią (darbo) tarnybą.

Šiuo atveju alternatyvios (darbo) tarnybos trukmė nustatoma 12 mėnesių.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

V. LANDSBERGIS
